

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

k výroku a odôvodneniu uznesenia č. k. III. ÚS 437/2023 zo 7. septembra 2023

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k uzneseniu ústavného súdu č. k. III. ÚS 437/2023 zo 7. septembra 2023 odlišné stanovisko.

2. Pre účely kontextu v úvode uvádzam v krátkosti opis procesnej situácie, ktorá bola predmetom posúdenia ústavným súdom. Sťažovateľka vystupovala v upomínacom konaní na okresnom súde ako žalovaná. Predmetom sporu bol nárok žalobcu [REDAKOVANÉ], zo spotrebiteľskej zmluvy o splátkovom úvere. Okresný súd platobným rozkazom zaviazal sťažovateľku zaplatiť žalobcovi istinu, úrok a úrok z omeškania. Okresný súd uložil platobný rozkaz do elektronickej schránky sťažovateľky, a to 3. januára 2013. Sťažovateľka sa o uložení platobného rozkazu do elektronickej schránky dozvedela 1. februára 2023, keď sa do nej prihlásila. Vecne odôvodnený odpor proti platobnému rozkazu podala 16. februára 2023. Okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka sťažovateľkin odpor odmietol ako oneskorene podaný (nedodržanie 15-dňovej lehoty). Sťažovateľka podala proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť. Uviedla, že nemala vedomosť o doručení platobného rozkazu už 19. januára 2023 a o tom, že od tejto doby jej začína plynúť lehota na podanie odporu. Bez ohľadu na (ne)dodržanie procesných lehôt ako spotrebiteľ zastávala názor, že platobný rozkaz nemal byť vôbec vydaný, a to z dôvodov výskytu neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, na ktoré je súd povinný prihliadať ex offio, ako aj z dôvodu absencie zákonom požadovaných náležitostí spotrebiteľskej zmluvy. Napadnutým uznesením okresný súd sťažnosť sťažovateľky zamietol. *I.a.* uviedol, že keďže podala odpor proti platobnému rozkazu oneskorene, nebolo povinnosťou súdu zaoberať sa podaným odporom meritórne, teda reagovať na námietky meritórnej povahy.

3. V posudzovanej veci som navrhoval vec prijať na ďalšie konanie v celom rozsahu. Kľúčovým determinantom môjho postoja je to, že lehota, ktorej márne uplynutie sa sťažovateľke počítalo v jej neprospech, môže odporovať právu Európskej únie, čo je vážny dôvod na ingerenciu ústavného súdu.

4. Uvedenú otázku už Súdny dvor Európskej únie (ďalej aj „SD EÚ“) riešil vo veci C-448/17 ([REDAKOVANÉ]), kde k slovenskej právnej úprave povedal: „*Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto ex offio preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu*

uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“(zvýraznenie doplnené, pozn.).

5. Aj keď citované rozhodnutie sa týkalo právnej úpravy v Občianskom súdnom poriadku (č. 99/1963 Zb.), aktuálna právna úprava v Civilnom sporovom poriadku (č. 160/2015 Z. z.) alebo v zákone o upomínacom konaní (č. 307/2016 Z. z.) sú temer identické, pričom nereflektujú výhrady SD EÚ formulované v predmetnom rozsudku.

6. Pre účely preukázania konzistencie rozhodovacej činnosti SD EÚ poukazujem aj na rozsudok SD EÚ vo veci C-176/17 (Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej), kde súd tiež posudzoval osobitosti tzv. rozkazného konania: „*Zo všetkých informácií, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že aj keď odporca má v súlade s § 491 a nasl. kpc v prvej fáze konania právo napadnúť platobný rozkaz, výkon tohto práva na odpor podlieha osobitne reštriktívnym podmienkam. Na jednej strane totiž z § 491 ods. 1 kpc vyplýva, že **lehota na podanie odporu je dva týždne**. Navyše podľa § 493 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku odporca musí vo svojom odpore uviesť, či platobný rozkaz napáda v celom rozsahu, alebo sčasti, a pod hrozbou neprípustnosti odporu musí uviesť uplatňované dôvody a námietky, ako aj skutkové okolnosti a dôkazy. Ako to poznamenala generálna advokátka v bode 79 svojich návrhov, takéto procesné pravidlá, na ktoré sa vzťahuje taký krátky čas, spôsobujú nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ nepodá odpor alebo že odpor bude neprípustný. ... V tejto súvislosti treba poznamenať, že **existuje nezanedbateľné riziko, že dotknutí spotrebiteľia nepodajú požadovaný odpor buď z dôvodu mimoriadne krátkej lehoty stanovenej na tento účel, alebo z dôvodu, že ich od výkon u práva na obranu môžu odradiť trovy spojené so súdnym podaním, ktoré vzniknú v pomere k výške napadnutého dlhu, alebo z dôvodu, že nepoznajú alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv, alebo napokon z dôvodu, že návrh na vydanie platobného rozkazu podaný predajcom alebo dodávateľom má obmedzený obsah, a teda z dôvodu neúplnosti informácií, ktorými disponujú** (pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, bod 52 a citovaná judikatúra, ako aj uznesenie z 21. júna 2016, Aktiv Kapital Portfolio, C-122/14, neuverejnené, EU:C:2016:486, bod 37).*“(zvýraznenie doplnené, pozn.).

7. V súvislosti s potrebou aplikácie práva Európskej únie a jeho prednosťou pred vnútroštátnym právnym poriadkom odkazujem na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo/268/2021 z 28. februára 2022, podľa ktorého je potrebné vnímať aj zásadu, na ktorej je Civilný sporový poriadok vybudovaný (čl. 3 ods. 1), v zmysle ktorej každé jeho ustanovenie je potrebné vykladať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, verejným poriadkom, princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie, a to s trvalým zreteľom na hodnoty, ktoré sú nimi chránené. Taktiež je dôležité uviesť, že v citovanom rozsudku najvyšší súd v rámci dovolacieho konania nepovažoval za potrebné riešiť právnu otázku (dovolenie odmietol) v situácii, keď už bola vyriešená *i.a.* rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie C-485/19.

8. Reagujúc na väčšinové rozhodnutie senátu, neopomínam ani uznesenie pléna ústavného súdu č. k. Plz. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022 vo veci zjednotenia právnych názorov senátov ústavného súdu, kde ústavný súd v pléne ustanovil ako ústavnekonformný a ústavou predpokladaný *ex offio* prieskum neprijateľných zmluvných podmienok v rámci exekučného konania aj v situácii, keď je exekučným titulom platobný rozkaz a spotrebiteľ proti platobnému rozkazu odpor nepodal. Tu je ale potrebné uviesť, že riešenie týchto otázok v rámci výkonu rozhodnutia pri platobných rozkazoch by nemalo byť zásadou, ale len záchrannou brzdou, ktorá by mala byť potrebná len výnimočne. Je teda zrejmé, že ak sa v rámci súdneho konania indikuje prítomnosť neprijateľných zmluvných podmienok, vec sa v uvedenej časti nemá vôbec dostať do fázy výkonu rozhodnutia.

9. V tomto kontexte by som rád na platforme odlišného stanoviska uviedol, že ak je úlohou súdnej moci chrániť ľudí pred protiprávnym konaním, nemali by sme ich dostať až do tiesnivej situácie, keď majú zablokované účty a „zvoní pri dverách exekútor“. Je totiž záväzkom štátu nastaviť podmienky tak, aby sa plnohodnotná ochrana realizovala už v základom konaní. Tu sa ponúka paralela s tzv. generálnou prevenciou pri trestných činoch. Je v záujme štátu pôsobiť preventívne, pričom ľud sa má vychovávať primárne na slobode, a nie vo väznici. Rovnaká zásada však musí platiť aj pri dodržiavaní právnymi predpismi garantovanej ochrany slabších – má sa garantovať primárne v netiesnivej situácii (základné konanie), a nie v čase diskomfortu plynúceho z potenciálneho výkonu rozhodnutia (exekučné konanie).

10. Predmetom posúdenia ústavného súdu teda bola vec, kde SD EÚ jasne obdobnú zákonnú lehotu kvalifikoval ako odporujúcu zásade efektivity práva Európskej únie. Ingerencia ústavného súdu v podobe zrušenia napadnutého uznesenia bola z môjho pohľadu nevyhnutná. Sťažovateľke sa vyčíta práve nedodržanie lehoty, ktorej normovanie za obdobných okolností mohlo znamenať kolíziu s právom Európskej únie. Súd dôsledne nerealizoval výkon spravodlivosti vrátane možnosti prejudiciálneho konania (je totiž sporné samotné vydanie platobného rozkazu v posudzovanej veci). Poznávam, že tak mal urobiť *ex offio*. Ako interpretuje SD EÚ v uznesení C-807/19, reflektujúc už aj na prejudiciálne konanie vyvolané slovenským súdom vo veci C-448/17, „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, pokiaľ predpokladá, že tento návrh je založený na nekalej podmienke uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere v zmysle smernice 93/13, mohol v prípade, že **spotrebiteľ nepodá odpor**, požiadať veriteľa o dodatočné informácie s cieľom preskúmať prípadnú nekalú povahu tejto podmienky.“ (zvýraznenie doplnené, pozn.).

11. Uvedené okolnosti boli dostatočné na vyvodenie záveru, že ústavná sťažnosť sa má posúdiť v úplnom meritórnom prieskume, nevylučujúc napokon ani predloženie prejudiciálnej otázky zo strany samotného ústavného súdu k rozporu lehoty na odpor s princípom efektivity únieového práva (tentokrát lehoty v zákone o upomínacom konaní). Z uvedených dôvodov

preto podľa môjho názoru neboli splnené podmienky na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej.

V Košiciach 7. septembra 2023

Peter Straka

sudca